

۱۰ دقیقه

سؤال‌های فارسی (تیزهوشان)

فارسی:

صفحه‌ی ۶۷ تا صفحه‌ی ۸۴

مهارت‌های نوشتاری:

صفحه‌ی ۵۷ تا صفحه‌ی ۶۶

* ابیات زیر را از سلمان ساوجی بخوانید و به پرسش‌های پیش‌رو پاسخ دهید.

۱. بی‌گلِ رویت ندارد رونقی بستان ما / بی‌حضورت، هیچ نوری نیست، در ایوانِ ما
۲. گر به سامانِ سرِ کوبش رسی ای بادِ صبح / عرضه داری شرحِ حال بی‌سروسامانِ ما
۳. در دل ما، خار غم بشکست و در دل غم، بماند / چیست یاران، چاره‌ی غم‌های بی‌پایانِ ما؟
۴. دوستان گویند دل را صبر فرماید، صبر / چون کنیم ای دوستان دل نیست در فرمانِ ما!
۵. در فراقِ دوست، دل، خون گشت و خواهد شد به باد / دوستان بهر خدا جان شما و جان ما!
۶. بارِ هجرِ ما، که کوه، از بردنِ او عاجز است / چون تحمل می‌کند گویی دلِ سلمانِ ما؟

۱- برای کدام واژه در ابیات بالا هم‌خانواده‌ای نیست؟

(۱) معجزه (۲) صبور (۳) اموات (۴) مهجور

۲- در مصراع دوم بیت نخست، نقش دستوری کدام واژه «نهاد» است؟

«بی‌گلِ رویت ندارد رونقی بستان ما / بی‌حضورت، هیچ نوری نیست، در ایوانِ ما»

(۱) حضور (۲) نور (۳) ایوان (۴) ما

۳- در مصراع دوم بیت سوم، کدام واژه هسته‌ی گروه اسمی است؟

«در دل ما، خار غم بشکست و در دل غم، بماند / چیست یاران، چاره‌ی غم‌های بی‌پایانِ ما؟»

(۱) چاره (۲) غم (۳) بی‌پایان (۴) ما

۴- با توجه به مصراع نخست بیت پنجم، «به باد شدن» کنایه از چیست؟

«در فراقِ دوست، دل، خون گشت و خواهد شد به باد / دوستان بهر خدا جان شما و جان ما!»

(۱) نابود شدن (۲) پدید آمدن (۳) سریع بودن (۴) دم‌دمی بودن

۵- کدام بیت شخصیت‌بخشی دارد؟

(۱) بیت نخست (۲) بیت دوم (۳) بیت سوم (۴) بیت پنجم

۶- در تشبیه بیت سوم، مشبّه و مشبّه‌به به ترتیب کدام است؟

«در دل ما، خار غم بشکست و در دل، غم بماند / چیست یاران، چاره‌ی غم‌های بی‌پایانِ ما؟»

(۱) خار، غم (۲) غم، خار (۳) دل، غم (۴) یار، دل

۷- «چون» در بیت چهارم ...

«دوستان گویند دل را صبر فرماید، صبر / چون کنیم ای دوستان دل نیست در فرمانِ ما!»

(۱) به معنای «چه» و «چگونه» است.

(۲) به معنای «وقتی که» است.

(۳) ادات تشبیه است.

(۴) به معنی «زیرا» است.

۸- در بیت ششم، مرجع ضمیر «او» کیست؟

«بارِ هجرِ ما، که کوه، از بردنِ او عاجز است / چون تحمل می‌کند گویی دلِ سلمانِ ما؟»

(۱) سلمان (۲) خدا (۳) بار (۴) هر انسانی

۹- کدام بیت «سوگند» دارد؟

(۱) بیت نخست (۲) بیت سوم (۳) بیت چهارم (۴) بیت پنجم

۱۰- کدام بیت به عبارت زیر که ترجمه‌ی عبارتی از قرآن است اشاره می‌کند؟

«ما امانت الهی و بار تکلیف را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کردیم؛ پس از برداشتن آن سر باز زدند و از آن هراسناک شدند ولی

انسان آن را برداشت. راستی او ستمگری نادان بود!»

(۱) بیت نخست (۲) بیت سوم (۳) بیت چهارم (۴) بیت ششم

پاسخ سؤال‌های فارسی تیزهوشان

- ۱- گزینه‌ی «۳» (دانش‌های ادبی) (همید اصفهانی)
 برای «اموات» در ابیات صورت سؤال هم خانواده‌ای وجود ندارد. برای سایر واژه‌ها می‌توان هم خانواده‌های زیر را یافت:
 معجزه ☞ عاجز / صبور ☞ صبر / مهجور ☞ هجر
- ۲- گزینه‌ی «۲» (دانش‌های ادبی) (همید اصفهانی)
 در بیت صورت سؤال می‌خوانیم: «هیچ نوری بی‌حضور تو، در ایوانِ ما نیست.» واضح است که در این جمله، «هیچ نوری» گروه نهادی است.
- ۳- گزینه‌ی «۱» (دانش‌های ادبی) (همید اصفهانی)
 در مصراع دوم بیت صورت سؤال، عبارت «چاره‌ی غم‌های بی‌پایانِ ما» یک گروه اسمی است که «چاره» هسته‌ی آن است.
- ۴- گزینه‌ی «۱» (آرایه‌های ادبی) (سپهر خان‌پور)
 به باد شدن، نابود شدن
- ۵- گزینه‌ی «۲» (آرایه‌های ادبی) (سپهر خان‌پور)
 در بیت دوم برای باد شخصیت انسانی در نظر گرفته شده است که منادا واقع می‌شود؛ پس این بیت شخصیت‌بخشی دارد.
- ۶- گزینه‌ی «۲» (آرایه‌های ادبی) (سپهر خان‌پور)
 در بیت صورت سؤال در ترکیب «خار غم»، «غم» به «خار» تشبیه شده است، یعنی «غم» مشبّه و «خار» مشبّه‌به است.
- ۷- گزینه‌ی «۱» (مفهوم) (سپیده فلّامی)
 در بیت صورت سؤال می‌خوانیم: «دوستان می‌گویند: "به دل خود بفرمایید صبر کند." ای دوستان، دل در فرمان ما نیست؛ چه کنیم؟ این کار را چگونه انجام دهیم؟»
- ۸- گزینه‌ی «۳» (مفهوم) (سپیده فلّامی)
 در بیت صورت سؤال گفته شده است که «کوه از بردن بار هجر عاجز است».
- ۹- گزینه‌ی «۴» (مفهوم) (سپیده فلّامی)
 در بیت صورت سؤال، «بهر خدا» یعنی «شما را به خدا» و بیت سوگند دارد.
- ۱۰- گزینه‌ی «۴» (مفهوم) (زها قدمی)
 عبارت صورت سؤال و بیت ششم، هر دو به این نکته اشاره می‌کنند که حتی کوه نیز از بردن بار عاجز است و توانایی تحمل آن را ندارد، ولی انسان آن را تحمل کرده است. عبارت قرآنی صورت سؤال در ادبیات فارسی، با تأویل‌های مختلف مفهوم «امانت»، بارها و بارها آمده است.